

V novej galérii

Ivan, Igor a Michal Rumanský.

FOTO: BEATA CHRENKOVÁ

Igor Rumanský

Nova, linoryt

FOTO: ELENA ŠÍŠKOVÁ

Ivan Rumanský

Žehlenie prádla, olej. Pre Ivana Rumanského bolo typické, že ženy na jeho obrazoch nemali konkrétnu tvár.

FOTO: ELENA ŠÍŠKOVÁ

Kurátorka výstavy

Riaditeľka Liptovskej galérie P. M. Bohúňa Zuzana Gažíková.

FOTO: MARTIN RUMANSKÝ

Autorka dvoch kníh

o Igorovi Rumanskom Slavomíra Očenašová-Štrbová.

FOTO: (BEA)

Galéria Rumanských

■ „**SPLNIL SA MI SEN,**“ povedal Michal Rumanský na slávnostnom otvorení novej galérie, venovanej jeho bratom Ivanovi a Igorovi Rumanským.

Podakoval rodine a priateľom zo stavbárskej a umeleckej obce, ktorí ho podporovali a pomohli mu jeho sen splniť.

Život a dielo Ivana a Igora Rumanských predstavila Zuzana Gažíková, riaditeľka Liptovskej galérie P. M. Bohúňa a kurátorka výstavy. Pripomenula, že Galéria Rumanský art cente je poctou obom bratom Rumanským a výstava je výberom z ich tvorby.

Hľadač lásky, krásy, pravdy a dobra

„Ivan bol výborný kresliar, bravúrne narábala s líniou a vyprofiloval sa predovšetkým ako grafik a ilustrátor. Azda i preto je jeho dielo pomerne známe, lebo sa k ľuďom dostávalo nielen na výstavách, ale aj prostredníctvom kníh, ktoré ilustroval. Venoval sa hlavne technike drevo-rez, drevoryt a lynorit. Svojím dielom dokázal dať dynamiku a expresívny výraz, ale aj nehu a melanchóliu. Igor bol veľký romantik a idealista, hľadač lásky, krásy, pravdy a dobra,“ povedala Z. Gažíková. Starší brat Ivan bol jeho veľkým vzorom.

Umenie bolo jeho liekom aj zbraňou proti chorobe

Tvorba Ivana Rumanského je neoddeliteľne spätá s jeho životným príbehom. Ku koncu vysokoškolského štúdia prepukla u neho duševná choroba, s ktorou zápasil celý život. Svoju úlohu v nej zohrala aj nešťastná láska.

„V boji s chorobou bolo umenie jeho liekom aj zbraňou, pomáhalo mu udržať kontakt s realitou. Akoby sa vracal späť do dejín umenia a hľadal tam pevné body na ceste svojím umením. V jeho obrazoch cítiť šaga-la, Bazovského aj Majerníka. Často zobrazoval milenecké dvojice, objatia, svadby, ženské portréty. Zaujímavé je, že jeho portréty nikdy nemali mená, dokonca ženy niekedy nemajú ani tvár,“ povedala Z. Gažíková. Tvár nemá ani nevesta pred oltárom na jednom z obrazov, ktoré môžete vidieť v galérii.

Príklad veľkej súrodeneckej lásky

V galérii sa prihovarila aj Slavomíra Očenašová-Štrbová, autorka dvoch kníh o Igorovi Ru-

manskom. Prvá s názvom Igor Rumanský obsahuje viac ako dvesto jeho diel a sedem odborných štúdií. Druhú knihu, Svetlá Igora Rumanského, tvoria rozhovory autorky s umelcom a spomienky jeho priateľov, učiteľov, spolužiakov aj študentov. Obe knihy vyšli vlani a svoj hlas im môžete dať v ankete Kniha Liptova.

S. Očenašová-Štrbová zarecitovala báseň Daniela Šovca venovanú Igorovi Rumanskému a pridala spomienku profesorky Peterajovej. Keď Ivan na štátniciach pred komisiou obhajoval svoju diplomovú prácu, bol už chorý a necítil sa dobre. Vtedy sa postavil jeho brat Igor a urobil to za neho. Krásny príklad toho, aké silné puto a veľká láska môže existovať medzi súrodencami.

Dary, ktoré dostali z nebies, rozdávali druhým

„Ivan a Igor svoj talent, prijatý dar z nebies, pocítili v sebe ako volanie, ako službu, povinnosť rozdávať a odovzdávať ho, aby druhí mohli byť lepšími, krehkejšími, citlivejšími,“ povedala S. Očenašová-Štrbová a pokračovala: „Sú ľudia, ktorí majú a nemajú nikdy dost. A sú takí, ktorí z toho, čo majú, rozdávali, aby boli bohatšími. Ivan s Igorom bohatli priamo úmerne s vekom. Michal, tiež výtvarne

naný, bdel nad umeleckými dušami svojich bratov a pomáhal im, ako vedel a mohol. Život človeka sa nemeria podľa toho, čo si nahonobil, ale čo daroval. A Michal má v sebe dar dávania sa. Pre neho je pomoc taká prirodzená, ako vlastné dýchanie.“

Výnimočný a ojedinelý priestor

Na vernisáži, ktorú moderovala Alida Hižnayová, zahral na gitare Nikolas Béreš, báseň Jolany Trombauerovej Za Ivanom Rumanským zarecitoval Milan Stromko. V galérii premietli aj film o Igorovi Rumanskom, ktorú nakrútili liptovskí filmári Libor Patch a Dušan Červeň. O Igorovi Rumanskom vznikol aj film Dobro ako princíp svetla a pravdy, ktorého autormi sú hybský rodák Fedor Bartko a S. Očenašová-Štrbová.

V galérii Rumanský art cente v Liptovskom Mikuláši je vystavených asi sedemdesiat diel bratov Rumanských. Vyžarujú zvláštnu energiu a rozprávajú príbehy, ktoré sa nedajú opísať slovami, iba precítiť.

Galéria je výnimočná a ojedinelá aj svojím architektonickým a výtvarným riešením, ktoré navrhol Ján Révaj, žiak Igora Rumanského. Otvorená je v popoludňajších hodinách každý deň okrem pondelka a soboty. (BEA)

Starší bratia mu nahradili otca

Michalovi Rumanskému sme po vernisáži položili tri otázky.

Prečo ste sa rozhodli urobiť svojim bratom galériu?

- Vytvoriť galériu sme považovali za vďačný projekt, lebo bratia si to zaslúžili a mali sme ich radi. Mne prakticky nahradili otca, ktorý zomrel, keď som mal štyri roky. Bolo nás päť súrodencov, mám ešte dve setry. Mama bola doma ako invalidná dôchodkyňa, čiže život po materiálnej stránke nebol u nás bohatý, ale o to bol bohatší po duchovnej stránke.

To, čo mi dali bratia, že som s nimi mohol vnímať svet výtvarníkov, zúčastňovať sa debát medzi študentmi, ich priateľmi, neskôr profesormi, výtvarníkmi, ma veľmi obohatilo. To by mi nedala žiadna škola. Bratia mi veľmi pomohli a ja som sa im to neskôr snažil vrátiť. Neskončilo sa to tým, že zomreli.

Mojím snom bolo, aby sa na nich nezabudlo, a preto vznikla táto galéria. Chceli by sme v nej predstaviť hlavne Ivanove diela. Bol menej známy, v Liptove nemal toľko možností ako Igor v Bratislave a poznačila ho choroba. Bol to človek, ktorý nikdy nikomu neublížil, skôr ubližovali jemu. Neozženil sa, žil pre umenie, obrazy, knihy a vytvoril výnimočné diela.

Aj vy ste mali výtvarný talent. Prečo ste nepokračovali v šľapajách svojich bratov?

- Chcel som, mal som už aj prihlášku na ŠUP-ku. Ale jeden príbuzný povedal, že dvaja žobráci v rodine stačia. Vybral som si preto stavebnú priemyslovku, kde sa tiež kreslí, narába s papierom, ceruzkou, tušom a farbami. Potom som chcel ísť študovať na architektúru, ale neboli možnosti, tak som pokračoval v pozemnou stavitelstve. Zakotvil som v Stavaindustrii, lebo počas štúdia som si zobral podnikové štípéndium a mal som záväzok ho splácať.

Ako si predstavujete činnosť galérie? Aké v nej budú výstavy?

- Chcel by som, aby pamiatka mojim bratom bola trvalá a pokračovať budem žiť, budem sa o to snažiť. Mám predstavu, že by

Bratia Rumanský

Na lyžovačke v Demänovej na Sitieni. Sprava Ivan, Michal a Igor.

FOTO: ARCHÍV RODINY

sme v galérii obmieňali Ivanovu a Igorovu tvorbu a vždy by v nej mali vyhradenú nejakú časť. Ale v galérii chceme poskytnúť priestor aj výtvarníkom z Liptova, ktorí tu žili a žijú, najmä Igorovým žiakom. Ale nielen výtvarníkom. Môžu v nej byť prezentované aj iné druhy umenia. Igor ilustroval veľa Rúfusových básní, boli si veľmi blízki. Viem si predstaviť, že by v galérii boli večery poézie spojené napríklad s premietaním filmov o nich. Môžu tu byť aj koncerty, prednášky a školenia týkajúce sa umenia, fotografické výstavy.

Stretol som Jána Demeňčika z Demänovej, ktorý je hudobník aj výtvarník a spýtal sa ma, či tu raz môže aj on mať výstavu. Povedal som – samozrejme, veď na to to je. Demeňčíkovi bola známa muzikantská rodina, zložili aj pesničku My sme chlapi z Demänovej.

Ján Demeňčík pracoval v Dome osvetly s mojím bratom Ivanom. Má veľkú zásluhu na tom, že kronika v Demänovej ešte stále žije. Ivan do nej nakreslil veľa obrázkov, občas poprosia aj mňa, aby som do nej urobil nejaký zápis. Kronika je spojená s osudmi mnohých ľudí. Uvažoval som, že by mohla byť vystavená v galérii, ľudia by sa mohli v nej stretnúť, zalistovať, pospomiňať.

Íšlo nám o to, aby galéria Rumanských bola nielen pamiatkou na mojich bratov, ale aby sme Mikulášanom aj návštevníkom mesta ponúkli niečo nové, pekné, čo by ich potešilo a vnútorné obohatilo. (BEA)

IVAN A IGOR RUMANSKÝ

Obaja sa narodili v Demänovej, študovali na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave a potom na Vysokej škole výtvarných umení (VŠVU) u tých istých profesorov – Dezidera Millyho, Vincenta Hložníka a Ivan aj u J. Želibského. Ivan sa narodil v roku 1944 a bol od Igora o dva roky starší. Po ukončení štúdia sa Ivan vrátil domov, žil a tvoril v Demänovej. Jeho veľký talent sa nemohol naplno rozvinúť kvôli chorobe, s ktorou zápasil až do konca života. Prekonával ju maľovaním, čítaním a štúdiom kníh. Keď začal nad ňou víťaziť, dostal infarkt a v roku 1990 ako 46-ročný zomrel.

Igor Rumanský pôsobil 25 rokov na VŠVU v Bratislave, najskôr

ako odborný asistent, potom docent a napokon profesor na katedre grafiky. Vo svojej tvorbe sa sústreďoval na grafiku a ilustráciu, známkovú tvorbu a ex libris. Ilustroval asi 150 kníh, najviac od Milana Rúfusa.

„Doloval z najhlbšieho vnútra srdca, aby obrázkami radosti a bolesti upozornil druhých na cit, ktorý v človeku prebýva. Jeho tvorba je výpoveďou o najzákladnejších otázkach ľudského bytia i Bytia, je rovnako čestná, ako bol umelec vo svojom živote,“ napísala o ňom S. Očenašová-Štrbová.

Akademický maliar Igor Rumanský zomrel v auguste 2006 a spolu s bratom Ivanom sú pochovaní v rodnej Demänovej.